

DANSK FRILUFTSLIV

– forum for natur- og friluftsliv
Temanummer om eventyrets rolle i friluftslivet
Medlemsblad nr. 104, november 2017

Foreningens bestyrelse

Formand

Tanya Uhnger Wünsche
tlf. 30 44 99 26, tuw@ign.ku.dk

Næstformand:

Helle Harthimmer
tlf. 30 13 14 03
hlh_rocker@hotmail.com

Sekretær:

Jesper Lind Nielsen
tlf. 51 51 42 04
thor_dk@hotmail.com

Redaktør og annonceansvarlig:

Frank Schmidt (ansvarsh.)
tlf. 22 12 89 73
frank.thiel.schmidt@icloud.com
Katrine Caspersen,
tlf. 50 41 50 89
katrinecaspersen@hotmail.com

Kasserer:

Jesper Lind Nielsen

Webmaster:

Kristian Jager Nykrog
kristian@nykrog.com

Terkel Berg-Sørensen
Tejs Møller, Peter Scharling

Suppleant:

Kristian Jager Nykrog

Grafisk tilrettelægning:

Kristian Dueholm Jessen
dueholm@gmail.com

For- og bagsidebilleder:

Forside: Dorthe Abrahamsen
Bagside: Martin Johnsen

Næste udgivelse:

Marts 2018
Deadline for indlevering af stof:
senest den 1. marts
IISSN 0909 – 0614

DANSK FRILUFTSLIV

– forum for natur- og friluftsliv
www.danskfriluftsliv.dk

INDHOLD

Eventyret kalder	3
Nye ansigter i redaktionen	4
Eventyret Barnas Naturverden	5
Når mosekonen brygger.	9
Kanotur i Sverige	12
72 % chance for eventyr	14
Evnen til at se lyset og lysten til at dele det	15
Hvorfor vi bør være tilfredse med at orkerne.....	17
Fire måneders firhjulet familie-frilufts-eventyr	19
Når livet har brug for eventyr	21

FORENINGENS FORMÅL

Foreningens formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt imellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur- og friluftsliv.

Foreningen skal arbejde for at styrke danske naturoplysnings- og friluftslivstraditioner i samarbejde med vore nordiske nabolande med det formål at skabe harmoni mellem menneske og natur såvel som mellem mennesker.

Bladet udgives af Dansk Friluftsliv - forum for natur- og friluftsliv og udkommer tre gange årligt.

nr. 105 marts 2018	deadline 1. feb.
nr. 106 juni 2018	deadline 1. maj
nr. 104 okt. 2018	deadline 1. sep.

ANNONCERING

Det er muligt at annoncere i bladet. Prisen er 1.500 kr. for en hel side og 900 kr. for en halv side.

Kontakt den annonceansvarlige for yderligere information om formater og priser.

EVENTYRET KALDER

Af Katrine Caspersen

Illustration: Grethe Hermine, fra eventyr af Børge Dahle

Opdagelsesrejser og udforskning - Polfarere og etnografer - Uudforsket land - Førstebestigninger, liv og død - Ekspeditioner og livsprojekter - Columbus og Nansen - Mikro-eventyr - Fantasi og nysgerrighed - Baghaveeventyr og hverdag - Opdagede verdener - Underfundigheder - Den nære natur - Hemmelige steder - Hemmeligheder - Svampesteder - Fortællinger og folkesagn - Tommelise og Grantræet - Rødhætte og Ronja Røverdatter - Svanesøen og Tryllefløjten - Elverpiger og mosekoner - Sanser og følelser - Overraskelser og lurende farer - Stille julesne og mægtige storme.

I dette nummer stiller vi skarpt på eventyr, og undersøger hvordan eventyr spiller forskellige roller i friluftsliv. Vi skal forbi et par af de forskellige friluftseventyr vi tager på, de eventyr om naturen vi fortæller, og hvordan vi lærer gennem eventyr. Vi skal forbi eventyr, der giver energi til dagligdagen, et par karriere-eventyr og et teater.

Vi begynder med at tage et smut til Dovre i Norge, hvor Barnas Naturverden ligger. Her kan familier med småbørn tage på overkommelige friluftseventyr. På turen kan de læse historier om Myrill, Gurru og Mikkel, der tager på friluftsture i selvsamme område. Ophavsmanden til både historierne og turområdet er Børge Dahle. Han har skrevet en artikel om tankerne bag projektet Barnas Naturverden.

En anden tilgang til naturlære gennem eventyr er repræsenteret af Dorte Abrahamsen, der rejser Danmark tyndt med teaterforestillingen Flyvende Prinsesse. Her bliver der på ingen måde sparet på farver, lyde, sansoplevelser eller billeder.

Efter to voksne bud på børnenes verden, giver vi ordet til Emil på 12, som har været på kanoeventyr med sin far, søster og nogle venner. Emil har selv skrevet sin turberetning, og giver os et knivskarpt indblik i, hvordan livet på en kanotur i Sverige opleves, når man er barn.

Lone Lyngkjær og Niels Lisborg deler deres betragtninger i forhold til at have eventyret i naturen som levebrød. Begge formidler friluftseventyr i Danmark. Lone Lyskjær som natur- og kulturformidler og Niels Lisborg som naturfotograf. Fra to professionelle tilgange til friluftseventyret springer vi direkte ind i en fantasy-verden, hvor trolde, orker og elverpiger huse-

rer. Claus Raasted inviterer os med ind i den danske rollespilsverden, der udspiller sig i de danske skove, hvor rollespillet handler om meget mere end gode historier. Til slut tager vi med ud på to friluftseventyr, der henholdsvis foregår i New Zealand og Amazonas. Tanya Wünsche fortæller om sit familie-friluftseventyr i New Zealand, hvor naturoplevelser med familien var omdrejningspunktet. Tejs Møller tager os med til Amazonas, hvor en skør ide bliver til en rejse over bjerge og gennem floder. Et strabadserende eventyr, hvor det største formål er at hive hverdags-stikket godt og grundigt ud.

Med en hilsen fra Bilbo i »Hobitten« herunder, ønskes I rigtig god læselyst rundt i denne jungle af friluftseventyr.

»Ja men, kæreste!« fortsatte han, »da ikke den Gandalf, der havde ansvaret for, at så mange fredsommelige drenge og piger drog ud i det blå på tossede eventyr? Alt muligt lige fra at klatre i træer til at gå på besøg hos elverfolk eller sejle med skibe til andre kyster.«

Fra Hobitten af J. R. R. Tolkien

NYE ANSIGTER I REDAKTIONEN

Af Frank Thiel Schmidt og Katrine Caspersen

Mit navn er Frank Thiel Schmidt, og jeg er den ene af de nye redaktører i Dansk Friluftsliv. Jeg glæder mig til at prøve kræfter med opgaven, sammen med Katrine og resten af bestyrelsen.

Til daglig bor jeg i Brønshøj, sammen med min skønne datter Alberte på 11. Min kæreste Camilla og hendes to dejlige børn bor i Nærum.

De sidste 10 år har jeg arbejdet som folkeskolelærer på Trørøds skolen nord for København, hvor jeg bl.a. arbejder med udeskole, friluftsliv, matematik og idræt. I juni måned blev jeg færdig som friluftslivsvejleder fra Københavns Universitet, med speciale i kano. Før arbejdet i folkeskolen var jeg 10 år i forsvaret som medlem.

Friluftsliv for mig er egentlig meget simpelt. Kom ud, og nyd det. De længerevarende friluftstogt har jeg til gode, og mon ikke jeg kan få den oplevelse med på et tidspunkt - gerne i kano.

Jeg glæder mig meget til arbejdet i Dansk Friluftsliv, og hvis I har ideer til bladet eller spørgsmål, skal I endelig bare skrive til mig på mail eller vores side på facebook.

Foto: Frank Thiel Schmidt

Foto: Mads Godwin Jensen

Jeg hedder Katrine Caspersen, og er den anden af de to nye redaktører på Dansk Friluftsliv. Jeg bor på Frederiksberg med min kæreste Mads, og arbejder for tiden som friluftslivslærer på Ubberup Højskole og på en folkeskole på Frederiksberg, hvor jeg støtter nogle af de børn, der har det svært. Jeg har haft fornøjelsen af at læse til friluftslivsvejleder på Skovskolen, og blev færdig i sommer med speciale i vinterfjeld. Blå himmel, frost i næseborene, og ski der knirker i kulden, når man går, gør mig helt utroligt glad. Jeg har mest gjort i vandring og vinterfjeld udenfor Danmarks grænser, men er på det seneste blevet fascineret af det danske kystfriluftsliv og alle de fine turoplevelser, der gemmer sig lige rundt om hjørnet. Ellers er jeg optaget af, hvordan man kan arbejde med relationer, når man arbejder med friluftsliv. Og en masse andre ting. For eksempel turlivet og at tage på eventyr.

Bortset fra det med friluftsliv, har jeg en baggrund som kaospilot og antropolog, og har arbejdet som projektleder hos Det Danske Spejderkorps, inden jeg for alvor lod mig gribe af friluftslivets feber. Det er noget af en arv at overtage redaktørposten efter Martin, men både Frank og jeg glæder os rigtig meget til at nørde igenem i bladene sammen med jer.

EVENTYRET BARNAS NATURVERDEN

Af Børge Dahle

Foto: Børge Dahle

Nordafor Dovrefjell og østenfor Trollheimen - i jutulriket ligger Barnas Naturverden.

Områdets geografiske navn er Ramsfjella. En nesten bortgjemt naturskatt mellom travle E6 i øst og mektige Trollheimen mot vest.

Barnas Naturverden er et natur- og kulturområde med barskog, bjørkeskog og fjell. Barnas naturverden ligger i Rennebu kommune ca. 100 km sør for Trondheim. Fjellområdet har et mangfoldig planteliv, et rikt dyreliv og mange fiskevann. Fuglelivet er rikt, spesielt rundt naturreservatet Slettetjønna.

I området er det både fjellgårder og setergrender. Fjellområdet brukes i dag aktivt til skogsdrift og beite til sau, storfe og rein. Jakt på elg og hjort gir store kvanta viltkjøtt til jegerne.

Det er etablert et nettverk av oppmerkede stier etter gamle ferdselsveier og området er rikt på kulturminner. Kulturminner fra ulike historiske perioder eksisterer side om side med nåtidens seterbruk. Det gjør Ramsfjella til et levende natur og kulturområde, et godt eksempel på at »naturen er kulturens hjem« og at naturen kan brukes uten å forbrukes. I dag er det setre i området som arrangerer ulike former for »kulturbeite« - konserter, kunstutstillinger og andre arrangement.

Når prosjektet Barnas naturverden ble etablert i 1992 ble det bygd tre sælehus som ligger ved gode fiskevann.

De utplasserte sælehusene gir ly i natten og åpner for innlevelse i en spennende periode i Norges historie. Sælehusene er rekonstruksjoner av tømmerhus fra tidlig middelalder. Det var bl.a. i slike hus pilegrimene overnattet på sin vei til Nidaros. Sælehusene har åpent ildsted, ljøre i taket og liggebenker.

Prosjektet er et bygdeutviklingsprosjekt og en del av Rennebu kommunes friluftslivsplan.

Natur- og kulturveilederen for området er to barnebøker, »Småjutula'n i Barnas Naturverden« og »Småjutula'n i Vinterfjellet«. Bøkene er skrevet som eventyr og gir informasjon, lokalkunnskap og kunnskap om friluftsliv.

Prosjektets bakgrunn

Vi ønsket og utvikle et natur- og kulturområde spesielt for barnefamilier. Kunnskapsgrunnlaget er forankret i et forskningsprosjekt »Sosialisering til friluftsliv«, gjennomført ved Norges Idrettshøgskole, ved Børge Dahle. »Familien trenger friluftslivet for å oppleve positivt fellesskap i fritiden, og friluftslivet trenger familien som sosialiseringsarena.«

Friluftslivet er en viktig fellesskapsverdi i de nordiske land. Skal vi ta vare på denne verdien, er det viktig å gjennomføre tiltak som retter seg mot småbarnsfamilier. Det er trolig nødvendig med pedagogisk og fysisk tilrettelegging spesielt for barnefamilier med liten erfaring og svakere forutsetninger.

Undersøkelsen viste også at kvinner i større grad tar ansvar for å ta barna med på tur og at kvinner oftere enn menn svarer at de har sosiale motiv når de utøver friluftsliv. Kvinner opplever »gode møteplasser« som motiverende. Barn bør også kunne kombinere naturopplevelser med lek, gjerne i samvær med andre barn.

På denne bakgrunn ble prosjektets mål utformet.

Barnas naturverden skal

- Bidra til overføring av en viktig fellesskapsverdi, friluftslivet.
- utvikle en naturforståelse hos barn som sikrer bruk innenfor naturens tålegrenser.
- bevare og utvikle en levende, kunnskapsrik og synlig lokalkultur.
- gi grunnlag for utvikling av et lokalt natur- og kulturbasert reiseliv for å styrke lokalsamfunnet.

Barna og friluftslivet

Turtradisjonen er kanskje vår mest levende kulturtra-

disjon. Undersøkelsen bekrefter hvor viktig familien er for at barna skal finne gleden med friluftslivet, gleden av å ferdes i naturen.

Naturglede er et viktig grunnlag for å utvikle et engasjement for menneskets kanskje største utfordring i fremtiden – å finne rike levemåter som ivaretar naturen til de kommende generasjoner.

Skal en kunne utvikle naturglede, må barnet kunne få utforske naturen på egne premisser og i trygge omgivelser. Nærmiljøet og den umiddelbare muligheten til å kunne leke i naturen er i denne sammenheng svært betydningsfull.

Gamle sagn om »jutulfolke« lever fortsatt blant lokalbefolkningen. Det er et sagn om et naturnært folk. Jutulbarna, Gurru, Myrill og Mikkell, er deres etterkommere. Storesøster Gurru er engasjert i natur og miljø og ønsker å lære opp sine småsøsken til et rikt og naturrenlig friluftsliv. Hun formidler viktig kunnskap og overfører sin friluftslivserfaring til sine småsøsken. Boka er tenkt som en inspirasjon til å besøke Barnas Naturverden og gi informasjon som åpner for forventninger og forberedelser til turen.

At kunnskap og erfaring presenteres i et eventyr gir barn bedre mulighet for læring gjennom innlevelse. Barn bruker gjerne fantasien og identifiserer seg med modeller. Småjutulan har spesielle karaktertrekk som vi ønsker at barn skal gjøre til sine egne. Gurru har for eksempel evne til å leve seg inn i hvordan mennesker, dyr og planter i naturen har det, og hun lærer opp Myrill og Mikkell

For foreldre uten stor friluftslivserfaring, vil boka kunne fungere som en lærebok i emner som kart og orientering, bålbrenning, fiske osv.

Siden Barnas Naturverden åpnet for over 20 år siden har vi sett at prosjektet har fungert godt i forhold til intensjonene. Ikke bare barnefamilier besøker området. Området besøkes av skoleklasser og barnehager, men er også et kjært turmål for folk i alle aldre.

Mer info om Barnas Naturverden finnes nettet.

På de neste spalter bringer vi et uddrag af »Jutulsagnet« fra Børge Dahles bog »Småjutulan i Barnas Naturverden«. Uddraget viser, hvordan Børge Dahle benytter sagnfortellinger i sin egen fortælling om børnene i Barnas Naturverden.

JUTULSAGNET

Gurru! Myrill og Mikkel roper i kor der de sitter i hver sin seng. - Du må komme og lese for oss! Storesøster Gurru bruker å lese høyt hver kveld. I kveld skal hun fortelle et sagn om Jutulan i Rennebu. Gurru, Myrill og Mikkel har bestemt at de skal på tur i »Barnas Naturverden«. Derfor er det spennende å høre om de som skal ha bodd i området for lenge siden.

Gurru leser fra boka »Sagn og fortellinger fra Rennebu«:

- Tidlig en sommermorgen engang i det fjortende århundre oppdaget bonden på Uv et lys oppunder Uvshammeren. Rundt ilden satt tre menn og en kvinne. De bar villmannspreget over seg, og straks begynte bygdefolket å snakke om disse forunderlige fremmedmennesker. Ingen visste hvor de kom ifra eller hva de tenkte å gjøre her.

Så var det en dag at Dyre, den yngste av mennene, gikk oppunder Uvshammeren. Han tok en stein på tolv manns løft og la den ned litt overfor der riksveien nå går.

Nå skjønte folk at det var jutuler som var kommet til bygda, for alle var rene kjemper, og kvinnfolket som var kona til Markus og het Jarønd, overgikk nesten mennene i styrke.

- Gurru, ligger steinen der ennå?, Mikkel ser spørrende på Gurru.

- Nei, steinen ble flyttet da de bygde riksveien, men Uvshammeren ligger der og dit kan vi dra en dag. Hun leser videre:

Bonden på Uv likte ikke disse fremmede som ville bosette seg på eiendommen hans. Han fikk med seg mennene på Stavne og sammen skulle de jage vekk de fremmede. Da trådte Tore, den eldste av jutulan fram, pekte på Uvshammeren og sa: - Får vi

ikke være i fred, skal berghammeren ramle nedover Uvsgrenda.

Siden fikk jutulan være i fred. Nå begynte jutulan å se seg om etter tømmer til ei stue. Heime i bygda var skogen brent ned, men ute på Nerskogen i Bergslettet, var det Ingenmannsland. Der stod skogen stor og tykk, og dit reiste jutulan på tømmerhogst. Dit bar Jarønd en spenning brød (et hestelass) og et nautfall kjøtt (et kuskakt).

Det trengtes, for jutulan var svære matkarer.

- Tenk, et helt hestelass med brød, Mikkel. Myrill ser tankefullt framfor seg.

- Ja du vet Myrill, sier Gurru, når en er ute og arbeider i frisk luft, må en ha næringsrik mat.

- Vi må nok ha med oss mye mat på fjellturen vi også, sier Mikkel og legger seg ned på hodeputa igjen.

- Les videre da Gurru.

Hester hadde jutulan ikke bruk for, enten bar eller drog de tømmeret heim, og innen høsten kom stod Jutulstua ferdig.

Den vinteren døde Dyre og han ble begravd under høysetet i Jutulstua med skinnklær og messingstøvler.

Mikkel ser på Gurru.

- Messingstøvler, det skulle jeg også gjerne ha hatt.

- Ja, svarer Gurru, det fortelles at messingstøvlene ligger der den dag i dag.

Så var det en dag at Jarønd og Markus reiste til Bergslettet for å drage ved.

Da ropte Tore: »Pass dokk for den store bjørnen der ute!« Markus følte seg litt veik den dagen, men Jarønd var enda full av kampmot som den gang hun var ung.

Da de kom til Bergslettet kom den store bjørnen med ungen sin og satte bent på Markus.

Myrill trekker dyna opp framfor ansiktet og tar et godt tak i hånda til Gurru.

Mikkel setter seg opp i senga med store øyne. Jarønd grep tak i øksa og sprang mot bjørnen som stod på to. Den hadde tatt tak i skjorta til Markus med den ene labben. Bjørnen løftet den andre labben til slag, men da felte Jarønd bjørnen med øksa si. Etterpå la de bjørnen på skikjelken, mens bjørnungen diltet etter.

Det kom et lite snufs fra Myrill.

Hun tenkte på den lille bjørnungen som ble alene.

Gurru stryker Myrill over håret og sier trøstende,

- Det er jo bare et sagn Myrill.

Hun leser videre:

Markus og Jarønd dro videre med bjørnen på kjelken og bjørnungen diltende etter.

Da de kom til en bakke som siden fikk navnet Markusbakken, stupte Markus død om. Slagsmålet med bjørnen hadde tatt for hardt på. For Jarønd føltes det slik at det ikke var verdt å leve lenger; hun bandt bjørnungen i ei dvergbjork, falt på kne ved siden av Maruks og stemte i med første og siste vers av Jutulsangen:

*"Nå er du død, men din ånd den skal
leve, over berg, over dal må du sveve,
blant alle jutuler den største du var
nå har du tatt bolig hos Odin og far.*

*Til evige tider ditt minne skal stå
Og sagnet om deg skal leve som få
Ha takk da min Markus,
Vi treffes hos ham hvor alle jutuler skal
Samles en gang".*

Disse djupe forunderlige toner fra jutulkvinnen hørtes over hele Nerskogen, og alt vesen, like til bjørnungen, stod og lyttet.

Slikt hadde de aldri hørt før. Så foldet hun mannens hender og la en bergkrans på brystet hans. Hun sendte ham et siste blick til avskjed, tok bjørnungen i fanget og fortsatte på den veien som skulle bli den tyngste hun hadde gått i hele sitt liv.

Litt lenger framme er det en bakkehelling mot bygda som kalles Jarøndstøa, der sier sagnet at Jarønd segna om med bjørnungen i fanget.

Myrill snufser igjen og Mikkel drar dyna over hodet. Han sier ingen ting.

- Markus og Jarønd var nok både sterke og snille, sier Gurru.

- De levde i et nært og godt forhold til hverandre, til andre jutuler og til naturen.

Vi som lever i dag har nok mye å lære av Markus og Jarønd.

Mikkel er kommet fram fra dyna. Gurru stryker både Myrill og Mikkel over hodet.

- Vi får føre de gode egenskapene til Markus og Jarønd videre. Men nå må dere legge dere til å sove. I morgen skal vi begynne å forberede oss til turen i jutulriket!

- Hvor ble det av bjørnungen, spør Myrill med en svak stemme.

- Den sprang nok inn i skogen igjen, svarer Gurru. Hun slår av lyset.

- Sov godt da, småjutuler, hvisker hun idet hun lukker døra forsiktig etter seg.

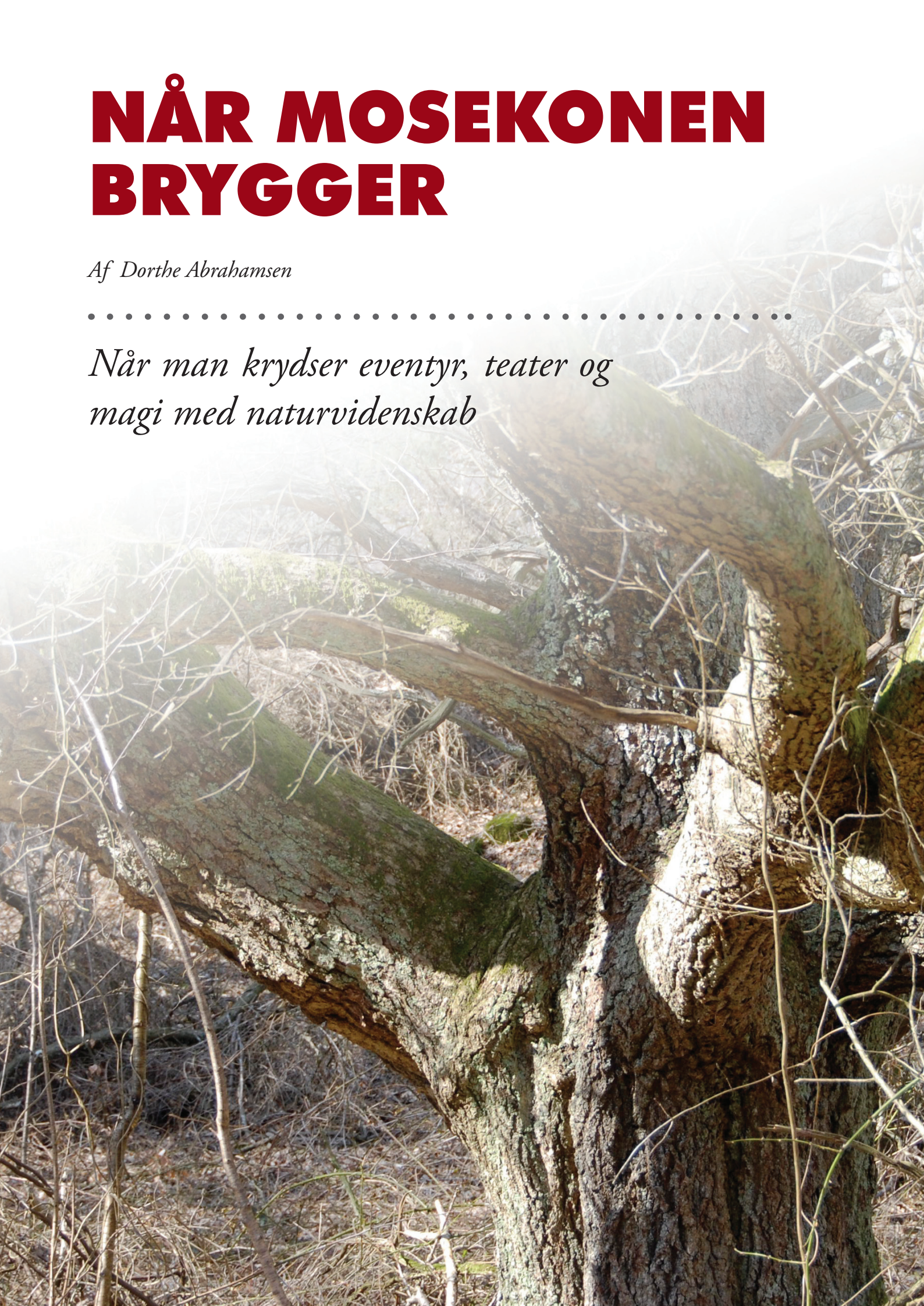

NÅR MOSEKONEN BRYGGER

Af Dorte Abrahamsen

.....

*Når man krydser eventyr, teater og
magi med naturvidenskab*

Der er mosekonebryg, der smyer sig henover enge og høstgult græs.

Tusindvis af tråde er trukket, edderkopper har sat fælder for både dug og insekter, og i horisonten tårner skyer sig op som fjerne ukendte bjergkæder.

Vi er opdagelsesrejsende - men vi er i Danmark, i bilen på vej til Randers.

Vi er på turne' med teatret "Flyvende prinsesse", ude og besøge ukendte børn, og blive inspireret af dem, og alle de fantastiske steder, vi oplever på vejen.

Ved siden af mig sidder min makker, musikeren Alex Opazo, og bagved os er en anhænger fuld af lyde...

Lydene bliver til musik i børneteaterforestillingen METAMORFOSE, som handler om et ægs forvandling. Børnene spiller på vores hjemmelavede instrumenter, og vi

fortæller historien om ægget, der blev til en flue, selvom alle troede, at det blev en sommerfugl.

Historien rejste først til Cuba som en lille dukkeforestilling, (der kunne være i en kuffert), blev spillet og inspireret sammen med Teater Andante i Bayamo, og har nu rejst landet rundt de sidste 2 år, og spillet for flere tusind børn, de fleste gange ude i den natur, historien handler om.

Flyvende prinsesse og hele balladen

Det hedder det lille teater, og det består af mig, Dorte Abrahamsen, og forskellige skønne, dygtige og kloge samarbejdspartnere.

»Flyvende prinsesse« er meget andet end teaterforestillinger.

Det er en stor bredskygget hat fyldt med musik, billeder, fortællinger for og med børn, og det er ikke mig, der er en flyvende prinsesse.

De flyvende prinsesser lander nogen gange i mine træer, når det rigtigt stormer.

Måske er det kedeligt at være prinsesse og gå rundt på slotte i store kjoler. Nogen af dem smutter ud på balkonen. Der venter de på et ordentligt vindstød. Stormen løfter deres skørter, og bærer dem ud i verden, og når vinden lægger sig, daler prinsesserne ned - og så hænger de i mine fyrretræer og fortæller historier.

Sådan var det også med mig - jeg røg ud over balkonen på et tidspunkt, og var heldig at befinde mig i en af de sidste generationer af ubevogtede børn - ingen børnehaver, SFO eller heldagsskole.

Barndommen var fuld af eventyr, farer, frihed, og masser af udfordringer at møde: Mørke, kulde, isflagesejlads på kanten af Kattegat, fare vild i skoven og mærkelige skygger og væsner, der dukkede op. Alt sammen sanselige oplevelser uden sikkerhedsnet, der gav næring og plads til fantasiens grænseløse åbenhed.

Senere mødte jeg Solvognens julemandshær, der kom rullende med en kæmpegå ned ad Strøget. De delte gaver fra de bugnende hylder i Magasin - og måbende så vi børn, julemændene blive anholdt af politiet!

Vores øjne var så store som tekopper!

For mig slog al den vilde natur og totalteatrets poesi en fusioneret kolbøtte og blev til historier, musik & billeder.

Historierne levede deres ungdom imellem de mange børn, jeg boede sammen med i kollektiv - og som jeg elskede at fortælle for.

Siden dengang har jeg på forskellig måde arbejdet med at fortælle hi-

historier, og inddrage børnene i dem, for jeg sætter pris på at undersøge verden med »børnebriller«, både som naturvejleder, lærer på Halsnæs lilleskole og med teatret »Flyvende prinsesse«.

Naturens rod er helt i orden

I forestillingen METAMORFOSE, spiller børnene med, og inden forestillingen begynder, stiller vi instrumenter op til 120 børn...

Det kan godt give et lille gib i selv den sejeste voksne, når man forestiller sig den larm, så mange børn kan lave.

Men når musikken og fortællingen går i gang, skabes et magisk rum, hvor vi spiller sammen, børn og voksne, spillere og publikum.

Vi griner, gyser og forundres sammen, og rytmen i musik og fængende historier laver et helt særligt øjeblik-fællesskab mellem os.

I det fællesskab er der både plads til poetisk stilhed og børn der spiller løs.

Naturen er et eventyrligt sted med dens mange forskellige former, farver og eksistenser - og børns øjne ser ofte bedre end voksne.

De kan opdage de mindste ting, og har ikke det samme arkivsystem til arkivering af indtryk, som voksne har.

I børneverdenen er rod helt i orden....

Derfor er det fantastisk at lave historier og teater i, og om natur med børn.

I naturens rum er der frihed og højt til himlen - og vores historier får ekstra dimensioner, når det iscenesættes af dufte, lyde og følelsen af luft og lys udefra.

Her er et oplevelsesrum, som er et eldorado for nysgerrighed og vovetmod - og hvor teatrets historiefortælling kan leve.

Her er det vilde liv - i modsætning til det tamme, liv og død, voldsomhed og poesi, kaotisk lykke og ulykke, og i teatrets iscenesættelse kan naturens vildskab spejles inden i os med grin og gys.

I teatrets rammer kan vi sætte forstørrelsesglasset for øjet, og et øjeblik fastholde opmærksomheden og forundres over de små dyrs liv - og måske blive mere nysgerrige over for al det liv, der er forskellig fra vores eget - med plads til

spørgsmål der kan blæse i vinden uden svar.

For lige meget hvor mange nye digitale platforme, der kommer til syne, er magien, nærværet, og autenticiteten i naturens, musikens og teatrets krat, vildspor og lysninger stadig uovertrufne i al deres basale enkelhed.

Vind i skørterne

I de seneste år har »Flyvende prin-

sesse« haft vind i skørterne, og har været med i mange forskellige projekter:

- Forestillingerne »GræshoppeSalsa« og »METAMORFOSE« er blevet refusionsgodkendte af scenekunststudvalget de næste 5 år (med hjælp fra instruktør Jacob Stage, musiker Alex Opazo, og scene/rekvisitmager Ruud Dekker), og spiller de næste 3-4 sæsoner rundt i landet.

- »Rytmeinsekterne«, et interaktivt tværfagligt undervisningsmateriale mellem musik og Natur og teknik for indskoling er blevet til i samarbejde med »Perlefilm«, Frank Olesen, Alex Opazo og Jens Vangsgaard, og bliver i løbet af efteråret tilgængeligt for skoler og børnehaver.

- Animationsfilmen »Kaassasuden forældreløse« er produceret af Perlefilm - sammen med børnene

KANOTUR I SVERIGE

Af Piet Emil Tolstrup Jansen

Foto: Piet Emil Tolstrup Jansen

Klar til tur. Der er mig der er forrest og min far Tejs der holder min søster Vigga.

Min søster og jeg står klar nede ved trappen. Min far mangler stadig nogle få ting. Det er den første weekend efter min fødselsdag. Jeg hedder forresten, Emil, jeg er lige blevet tolv, og det er nu fjerde gang vi skal på kanotur med vennerne. Min far kommer ned ad trappen. »Så er alt vist klar«. Vi siger farvel til min mor og min lillebror, og så kører vi. Min mor skal ikke med, fordi det er en »far-barn« tur. Vi kører ud på motorvejen i min fars »Landrover defender 110«. Den larmer lidt, men den er mega fed. Da vi har taget færgen fra Helsing-

ør til Sverige går turen videre. Vi har min bedste ven Elliot, hans storebror, lillesøster og far samt storebrorens bedste ven med efter os. Vi skulle også mødes med nogen venner fra Esbjerg, men de kommer senere. Vi kører ad motorvejen mod Olofström. Efter at have kørt et stykke tid ser vi skiltet til Godis Flyget. Himmeriget, hvor 100 gram slik koster 4,95 svenske kroner! Vi svinger fra motorvejen ad afkørslen mod Flyget. Jeg skal love for, at der bliver fyldt op med slik. Slik ned i poser og ned i kasser. Så ud til bilerne og videre. Da vi er nået over halvvejs udbry-

der min far »NEEEEEJ!! Pokkers. Jeg har glemt kaffen«. Tro mig, min far har et eller andet med kaffe.....Nå videre. Min far beklager sig en del over det med kaffen, men vi klarer os nok uden tænker jeg. Da vi kommer frem til Halen Kanotcentral (kanoudlejningen) bliver Elliot og jeg sendt op efter vand til turen. Dunkene skal fyldes - det er pænt tungt. Tænk lige på det Tre dages vandforbrug til én to....elleve personer. Vi hentede vand, mens de andre sætter kanoerne i vandet og fylder dem op med proviant. Lidt for meget - vi kommer ikke til at sulte. Så er det af sted!

Elliot og jeg sidder i samme kano og er de første, der bliver sendt af sted. Vi er langt foran, lige indtil, Marvin og Jens August bliver sat i vandet. (Elliot's storebror og hans ven). Vi kommer alle på vandet, og så sejler vi. Vi sejler i ca. tre timer, før vi kommer til det første sted. Det giver altså nogle muller det her. Elliot og jeg har glædet os mega meget til det her sted. Vi har været her før - hele to gange. Der er nemlig et vandløb med mega meget kraft på. Man kan bade og lade sig skyde med. Men lejren skal lige være klar først. Vi sætter teltene op et sted ved pladsen. Der er også et shelter. Det bliver selvfølgelig også brugt. Efter at have pakket ud tager Elliot og jeg badetøj på og går af sted.

Nede ved vandløbet ligger der en kæmpe sten. Vi stiller os op på den og gør os klar til at hoppe i. Der var fut i vandet. Det får jeg en meget god fornemmelse af. Jeg hopper nemlig først i. Lige da jeg rammer vandet bliver mine ben revet med strømmen. Så går det ned ad - jeg bliver kastet rundt i strømmen. Da det bliver stille igen, er det op af vandet i en fart. Det skal prøves igen!

Vi blev kaldt til aftensmad ved syv tiden. Den første aften laver de voksne maden. Da vi har spist er der lige en aftensvømmer og så i seng. Godt brugt efter både biltur, slæb af udstyr, kanosjads og til sidst en dukkert. Det giver en god fornemmelse i maven.

Næste morgen vågner jeg ved, at solen stråler ind i teltet. Min far og jeg havde valgt at sætte teltet i en lille lysning ved søen. Der er nogle få fisk, der springer hen over vandet i morgensolen. Min søster sov i shelteret med nogle af vores venner, så min far og jeg har haft tel-

tet helt for os selv. Morgenmaden består af havregrød med æbletern og rosiner. Lyder måske ikke lækkert, men smager fantastisk, når man lige er stået op og har sovet i telt i naturen. Når jo - vi laver jo også croissanter i en gryde. Det går de voksne meget op i. Morgenmad, der er en konge værdig, eller i hvert fald en naturkonge som mig og min far. Efter at have spist, går vi i gang med at pakke kanoerne. Elliot og jeg vil gerne have en sidste dukkert inden vi triller kanoerne af sted til næste sø.

Vi kører kanoerne over en grusvej og igennem en lillebitte skov. Vi sætter dem i vandet og sejler afsted. Elliot og jeg tager igen fortroppen og er igen langt foran. Det er hyggeligt at være alene på vandet. Det er varmt, i hver tilfælde seksogtyve grader og bagende sol. T-shirt og shorts, så kører det. Da vi ankommer til næste plads, er alle klar til at tage i vandet med det samme. Så ud af kanoerne, gøre klar til frokost og så i vandet. Dagen slutter med, at vi griller kæmpe skumfiduser på bålet og leger »sandt eller løgn« imens sommeraftenen bliver helt stille. Da vi lægger os til at sove beklager jeg mig lidt over, at jeg ligger på en kæmpe sten. Men jeg vågner alligevel næste morgen med følelsen af, at jeg aldrig havde sovet bedre. Vi spiser morgenmad, og solen er stadig bagende varm. Vejret havde aldrig været så godt på nogle af turene. Det har tidligere været både koldt og blæsende. Der er lige tid til en dukkert mere. Jeg får sprøjtet på min far - tro mig, det er ikke en god idé.....

Derefter sejler vi tilbage til overbæringen igen. Vi går forbi den første lejrplads. Vi sætter kanoerne i vandet og sejler over til vores tredje sted. Ved vores tredje sted, er der en kæmpe stor stejl klippe som ender

ved vandet. Vi kan hoppe direkte ned og lande sikkert. Nede ved enden er der også rigtig godt at fiske. Oppe på toppen laver vi mad og bager brød i gryder. Sådan rigtigt naturkøkken-agtigt. Efter frokost står vi og spiser slik. Jeg tager noget af Marvins og Jens Augusts slik. En lilla skittle,- Jenners yndlingslik. Jeg smider den i vandet og Jenner springer i vandet med trøjer og bukser og får alligevel ikke fat i den. Jeg bliver beordret til at hente den, og det gør jeg så. Jeg dykker og finder, hvad jeg søger. Da jeg kommer op til overfladen, viser jeg, at jeg havde fundet den og kyler den så endnu længere ud. Og den bliver aldrig fundet igen. Store grin hele vejen rundt. Til aftensmad får vi spaghetti med kødsovs. David-voksen fra Esbjerg siger, at hvis vi spiste det hele laver han femogtyve armbøjninger. Elliot får lige presset det sidste fra gryden ned. Så blev der »pumpet« muller.

Næste dag laver vi pølser over bål til morgenmad. Der er selvfølgelig også havregrød. Vi tager af sted efter morgenmad og en dukkert.

Da vi har sejlet ca. 1 time ser vi kanoudlejningen. Vi afleverer kanoerne og skynder os at skifte til badetøj. Det er nu en tradition at bade ved kanoudlejningen. Vi hopper fra 5-, 3- og 1-meter vippen. Jeg kunne lige blære mig lidt for nogle teenagepiger med tricks fra udspring. Bagefter går turen hjemad. Godt træt i hele kroppen sidder jeg og småsover lidt i bilen. Endnu en god tur med mine venner, søster og far.

Glæder mig allerede til næste år.

Piet Emil Tolstrup Jansen 12 år.

72 % CHANCE FOR EVENTYR

Af Lone Lyngkjær

Illustration: Lone Lyngkjær

At formidle friluftseventyr i Danmark

Engang for længe siden var jeg på vandretur langs Vestkysten. Det var en af de få vintre med rigtig koldt vejr, og på et tidspunkt blev jeg overrumplet af kraftigt snevejr. Jeg lavede bivuak og ventede på at kunne komme videre, hvilket først skete ved midnat. Det var natten før juleaften, og verden var blevet helt stille igen. Min vej førte igennem en skov, men jeg var ikke den eneste på nattevandring. På stien i sneen var der allerede mange spor fra både store og små dyr. De kom fra alle sider og dannede et fælles spor i midten. Jeg kom til at tænke på gamle eventyr med dyr, der julenat samler sig i skoven, og jeg forventede næsten at møde dem, når jeg kom til næste lysning. I stedet spredte sporene sig igen, men det var jo heller ikke helt julenat.

En anden gang var jeg på bukkejagt med buen og sad helt stille under et elletræ. Det var en varm dag og ikke helt vejr til at tage på jagt, men det var lige på det tidspunkt jeg kunne. Så jeg sad egentlig mest bare og nød dagen, da det i græsset foran mig begyndte at pusle. Græsset var dog for højt til at jeg kunne se hvad det var, før en ræv pludseligt dukkede op under en meter væk fra mig. Den opdagede mig ikke, men listede bare lige forbi mig i eget ærinde og efterlod mig et minde rigere.

Sådan er der mange oplevelser i friluftslivet. De er enten ikke planlagte, eller sker en dag, man er kommet af sted, selvom det ikke er et typisk skovtursvejr. Det er her man kan opleve den helt specielle duft i en skov efter regn eller underholdes af en solsorts entusiastiske bad i en vandpyt. Og her en trist morgentåge, gennembrudt af fjerne billygter, bliver til mosekonens bryg og lygtemænd. Det er ofte disse oplevelser man husker, måske netop fordi de er uventede.

Ulempen er når man som formidler skal »sælge« en tilsvarende tur, for der er ingen garanti for at der sker noget ekstraordinært. Her er ingen skemalagte events, som i en forlystelsespark. Der er selvfølgelig fæno-

mener, som er mere sandsynlige på bestemte tider og steder, såsom kronhjortens brølen eller friske ramsløg. Men det kan let ende med en beskrivelse, der lyder som en vejrudsigt: På denne tur har du 80% sandsynlighed for brombær, 20% risiko for en oversvømmet sti og 72% chance for uforudsete eventyr. Sådan kan man fortsætte med alle de elementer, der tages på tur efter. Det ville gøre det let at sammenligne tilbud, men det ville også gøre beskrivelsen ret upersonlig. Og upersonlig er nok noget af det sidste, man ønsker forbundet med sin tur.

I stedet tænker jeg, at to ting er vigtige. Den første er, at man i sin beskrivelse inden, gør klart hvad hovedfokus er på turen. Godt nok er det til en vis grad muligt at smitte med glæde for et emne, men det er svært at undgå skuffelser, hvis gæsterne er taget med for at kigge fugle og man i stedet viser farveplanter. Det andet er, at man omfavner de uforudsete hændelser, der eventuelt sker og åbner gæsternes øjne for det smukke og spændende ved dem. Så noget der kunne have ødelagt en tur, som såkaldt dårligt vejr, insektangreb på spisesvampene eller ødelagte broer, kan blive lige det, som gør turen god og mindeværdig. På den måde er der større sandsynlighed for at gæsterne får en oplevelse de husker, lige meget om det hele går efter planen eller ej. Og så kan der måske være over 72% chance for eventyr, selv på en planlagt tur i Danmark.

EVNEN TIL AT SE LYSET OG LYSTEN TIL AT DELE DET

Af Niels Dahlin Lisborg

Når jeg har kameraet med i naturen er jeg jæger. Altid på jagt efter et godt motiv. Øjnene fanger detaljer i naturen - måske en slæbende myre med overvægt, måske en dugdråbe, der genspejler verden omkring.

Øjnene scanner løbende omgivelserne som en høge på jagt. Jeg tænker i perspektiver. Frøperspektiv, hvor verden opleves nedefra - og fugleperspektiv, hvor der er plads til vidder og horisont.

Jeg tænker i forgrund, mellemgrund og baggrund når hjernecellerne komponerer et billede i en fiktiv ramme.

Det lyder måske tungt og anstrengende? Men nej, det hele foregår nærmest på automatik, som når jeg skifter gear i bilen. Og efter en tur i skoven, heden eller på stranden er jeg fyldt med naturoplevelser og sanseindtryk, der giver mig energi og glæde ved livet.

Natur og udeliv som omdrejningspunkt

Ordet foto kommer oprindeligt af det græske phos, der betyder lys. Frit oversat betyder fotografering egentligt at arbejde med lys.

Siden drengene har naturen og det derude været det, der trak. Naturen og dyrelivet har været omdrejningspunktet for arbejdslivet, fritiden - og selv for familielivet.

Naturen - og ikke mindst Danmarks natur, er fyldt af gode historier, som jeg altid gerne har villet dele.

Efterhånden som det digitale medie og internettet blev hver mands eje, så jeg en mulighed for at mine mange »skuffebilleder« kunne deles med andre via world wide webs mangearmede forbindelser.

Det blev starten til en lille, forsigtig hjemmeside med naturmotiver i det Herrens år 2001. En af www-verdenens første spæde online butikker. NaturGrafik blev siden døbt.

Historien, der blev væk

Men der manglede alligevel noget! Historien, oplevelsen, formidlingen! Lysten til at fortælle om de naturoplevelser, der ofte lå bag et billede. Den fortælling kom aldrig med! Det blev starten til, at jeg begyndte at sætte tekst til billederne - og nu fik brug for en helt ny platform. Det blev til endnu en hjemmeside!

Dengang i begyndelsen af det nye årtusinde var der endnu masser af gode, frie domænenavne ledige på hylderne. Valget faldt på NaturGuide.dk.

Herfra tog tingene fart. De små naturhistorier var øjensynligt populære. Samtidig har jeg, som sikkert mange andre, erfaret, at det er ekstra sjovt at opleve - hvis der er nogen, der gider høre om det. Og det er der! Naturen og naturoplevelser er populært stof.

I dag er NaturGuide.dk et af Danmarks største online natur- og outdoor magasiner. I skrivende stund

over 20.000 læsere om ugen. Der er kommet flere fotografer og skribenter til - og endda en fuldtids redaktør. Det som startede som naturoplevelser med kameraet er blevet til et lille, grønt iværksættereventyr med fokus på friluftsliv og det derude.

Friluftsliv og friluftseventyr som fotoniche

Jeg har efterhånden lært at der ikke er nogle billeder, der »sælger« som mennesker i naturen. Det er herligt at se et smukt foto af en sommerfugl eller et gammelt træ, men mennesker derude, det rykker næsten altid! Det kan være fiskeren, der endelig har fået bid, drengene, der laver bål, et par, der natbader i fuldmånens skær, vandrerne, der kæmper med teltet i uvejret - eller jægeren på jagt.

Når jeg er på friluftseventyr - enten i Danmark eller udlandet, er kameraet min blok og diktafon. Billedet skal gerne fortælle om oplevelsen, eventyret og nærværet.

Når kameraet tager over

»Du ser kun verden gennem kameraets linse« får jeg af og til at vide. Det er dog blevet bedre med årene. Min første kongeørn oplevede jeg som 16-årig på en fjeldtur i Norge. Også den gang var kameraet med. Et ældre, brugt Nikkormat EL spejlrefleks-kamera fra konfirmationstiden.

Ørnen svævede højt oppe over klippesiden og var praktisk talt kun en prik på himlen - og med

mit beskedne udstyr blev prikken ikke meget større på det færdige foto. Jeg så kun ørnen gennem søgeren - og tog mig slet ikke tid til at opleve helheden - bjergsiden, skyerne og ørnen højt oppe. Jeg oplevede faktisk ikke ørnen i min iver for at fotografere. Det har jeg ofte tænkt over siden hen. Jeg gider ikke længere samle motiver blot for at besidde et foto af en art eller et sted, men fotograferer i dag meget gerne outdoormotiver - fra havregrøden, der laves over trangiaen til vandrestøvlerne, der slår støvet op på stien.

Mit drømmefoto

Jeg har taget mit drømmefoto mange gange - både på Galapagos, i Afrika og herhjemme, men der går aldrig længe, før jeg kommer i tanker om et nyt drømmemotiv. Lige nu vil jeg gerne fotografere morild ude langs stranden kort efter at solen er gået ned. gerne med badende, der får morilden i vandet til at glimte af lys. Det ville være fedt! Skulle jeg få den oplevelse har jeg sikkert ikke kameraet ved hånden, men så skidt pyt. Med historien om kongeørnen in mente så vil jeg suge oplevelsen til mig - omend næppe uden at tænke »sikket et godt motiv – den oplevelse vil jeg gerne dele...«

Niels Dahlin Lisborg er uddannet skov- og landskabsingeniør og naturvejleder og arbejder til daglig med naturforvaltning hos Aage V. Jensen Naturfond.

Som naturfotograf leverer han i dag billeder til netmedierne NaturGuide.dk, WildAboutDenmark.com og NaturGrafik.dk mfl.

Du kan bl.a. følge hans billeder på instagram-profilen ThorupStrand.dk, der har fokus på naturoplevelser og økoturisme.

HVORFOR VI BØR VÆRE TILFREDSE MED AT ORKERNE HAR INDTAGET SKOVEN

Af *Claus Raasted, rollespilsguru*

Der er ikke mange, der ved det, men Danmark er ikke bare verdensmester i vindmøller, folkeafstemninger og lykke. Vi er også verdensmestre i orker, og det er noget, vi bør være stolte af. Vi er nemlig verdens førende rollespilsland, når vi tæller »antal rollespilere pr. 1000 mennesker«. Og der er langt ned til nummer to.

En af grundene til det er, fordi vi har et friluftsliv, hvor der er plads til det eventyrlige og det utraditionelle. Derfor, kære læser, vil jeg gerne tage dig med på en rejse - en rejse fyldt med fantasi, natur og ... ja ... orker!

Organisationer som spejderne, FDF'ere og lignende har i mange år lavet rollespilslignende aktiviteter i de danske skove. Den tidligere formand for rollespillernes landsforening Bifrost Anders Berner, fortæller om hvordan hans morfar i 50'erne var med til at arrangere store spejderarrangementer, hvor børn og unge påtog sig rollerne som stammefolk og levede i naturen i et par dage. Det var stort anlagte events, og ifølge Anders' morfar var militæret med inde over, og nedkastede forsyninger til »de vilde«.

Da fantasirollespillet Dungeons & Dragons kom til Danmark i slut-70'erne og start-80'erne var der naturligvis nogle, der tog eventyret med ud i skoven. De første danske rollespil fandt sted i midten af

80'erne, og Danmarks ældste rollespilsarrangement, Nordlenets Sags, kan føre sine rødder tilbage til 1989, hvor en flok teenageknægte fik tilladelse til at lave rollespil i Hareskoven nord for København.

I starten var kostumerne måske ikke de pæneste, og våbnene var lavet af gaffa-tape, liggeunderlag og entusiasme. Sikkerhed var ikke ligefrem i fokus, men det var kreativiteten til gengæld. Rustninger blev bygget af gamle lædersofaer. Fiktive religioner blev skabt, så man havde en ekstra grund til at banke de andre til plukfisk. Det røde S-tog ved Hareskov St. blev døbt Midgårdsormen, og hvis man så det fare forbi skulle man gemme sig bag en busk, et skjold eller et træ.

Jacob Worm, der var en af initiativtagerne dengang, og som senere blev naturvejleder, fortæller i bogen »10 historier fra Rollespilsdanmark« om hvordan en flok teenagere skabte et månedligt tilbagevendende rollespil, der senere blev til foreningen Semper Ardens, der i sin storhedstid i 1990'erne havde flere hundrede medlemmer. Rollespil var kommet for at blive, og man kan roligt sige, at det er blevet.

Hareskoven var nemlig ikke det eneste sted, der blev spillet rollespil dengang og det er så absolut ikke det eneste sted, hvor der er plads til orker og elvere i dag. Rollespil er si-

den vokset fra en undergrundshobby for teenagere til en mainstream børnehobby, med tilhørende unge/voksenmiljø. I 80'erne handlede det mest om gaffa-sværd og slåskamp i skovene, mens rollespil i dag kan handle om alt fra rockstjerner og vampyrer til 70'er kollektiver og surrealistiske fængsler.

Men orkerne er stadig i skoven. Og hvor de engang blev kigget på som værende nogle værre rødder, så er der i dag bred konsensus om, at rollespil er en sund hobby, der styrker både empati, kreativitet, refleksion og fællesskab. Rollespil bruges som læringsform i skoler, i virksomheder og i underholdningsindustrien. Orkerne er ikke længere (kun) et symbol på noget nørdet og mærkeligt, men også på noget fantastisk og fantasifuldt. Vi har endda herhjemme verdens to første rollespilsefterskoler (Østerskov og EPOS), og tidligere kulturminister Marianne Jelved talte i en af sine taler i Dansk Ungdoms Fællesråd om hvordan orker kan lære unge om demokrati.

Det Kriminalpræventive råd sagde i 2008 følgende om rollespil:

»Vi vurderer, at rollespil styrker børns indlæring ved at stimulere deres motoriske, sociale, sproglige, intellektuelle og følelsesmæssige færdigheder. Samlet set er det rådets erfaring at dette har en klar kriminalpræventiv virkning.«

Derfor skal vi værne om vores fø-
rerposition. Vi bør orke orkerne.
Og hvis vi kan sørge for, at de bli-
ver ved med at føle sig hjemme i
skovene, så er det en win-win si-
tuation. At rollespil for mange af
os er så uløseligt forbundet med
friluftsliv skyldes egentlig lidt af et
tilfælde, men det er et tilfælde vi
bør være glade for. Rollespil som
medie har nemlig i princippet intet
med naturen at gøre - det handler
slet og ret om, at man påtager sig
en anden identitet og træder ind i
en fortælling. Det kan ligeså godt
foregå i en fabriksal som i en skov.
Vi er bare heldige, at dansk rolle-
spil har udviklet sig i skovene og
derfor tænker vi skov, når vi tænker
rollespil.

Det vil vi gerne have forbliver så-
dan. Som gammel orkkonge er jeg
nemlig også lidt af en gammel na-
turelsker. Og det er de børn, unge
og voksne, jeg har haft under min
kommando også. Som rollespiller
lærer man, at naturen er noget der
skal bruges og værnes om - noget
der skal nydes på tæt hold, men
også noget, der skal passes på. I
min tid som orkleader i Rude Skov
til rollespillet derude lærte jeg ikke

kun børnene om demokrati, vild-
skab og fællesskab. Jeg lærte dem
også, at skrald ikke hørte til i or-
kernes skov og at vi skulle gemme
os, når der kom mountain-bikere
cyklende - for skoven skulle også
have plads til dem.

Nogle gange, så glemmer vi voks-
ne, hvor vigtig fiktion er, når man
er barn. Hvor meget Luke Sky-
walkers æreskodeks betød for Star
Wars fans, og hvor meget det bety-
der, når ens forbilleder og helte har
idealer. I rollespil får vi lov til ikke

bare at opleve de helte (og skurke!)
på tæt hold - vi får også lov til at
skabe dem selv, reflektere over dem
og udfordre dem.

Jeg er efterhånden mest rollespils-
aktiv udenfor Danmarks grænser,
og et af vores seneste projekter var
at etablere et elverkongerige i Ru-
mænien. Her kunne børn og deres
forældre møde elvere (eller i hvert
fald rollespillere, der er udklædt
som elvere!) og lære om naturen
på en lidt anderledes måde. Det
virkede over al forventning. For
hvem vil man helst lære om plan-
ter og træsorter af? Ens forælder el-
ler en elver, der kunne være trådt
ud af Ringenes Herre? Vi er for
tiden i gang med at bygge en trol-
delandsby i Alperne, og det er kun
et spørgsmål om tid før den første
fantasi-skov kommer til Danmark.

Og selvom jeg ikke selv længere le-
der orkerne i Rude Skov, så er de
der stadig. Det håber jeg de bliver
ved med at være. De har nemlig
mere at bidrage med end de fleste
lige aner. Og hvis orkerne forsvandt
fra skoven, hvem skulle så holde el-
verne fra at overtage det hele?

FIRE MÅNEDERS FIRHJULET FAMILIE-FRILUFTS-EVENTYR

Af Tanya Uhnger Wünsche

We had a dream

Mange familier drømmer om en dag at kunne lave noget helt andet, end det de plejer. At flytte til udlandet, at bo et år i en svensk skov eller at rejse ud og opleve verden. Det er jo så moderne at hoppe lidt af ræset, at være tæt tæt sammen og at få bunkevis af oplevelser for livet med sin familie. Den drøm havde vi også herhjemme. Turen skulle foregå i autocamper og i telt og vare så længe som muligt. Vi skulle bare være os fire; S på 6 måneder, O på 4½, far og mor. Og vi skulle så langt væk fra livet i Danmark som muligt. Målet var New Zealand. Her måtte vi være tre måneder på turistvisum. Den sidste måned brugte vi til at rejse ud og hjem og fik her også oplevet anderledes kulturer, religioner, klædedragter og skikke i De forenede Arabiske Emirater, Thailand og på Fiji samt oplevet et Australsk efterår og en følelse af at være hjemme i Vesten før vi reelt var det.

Nærværende artikel er en kort række glimt af et friluftseventyr som det blev for os.

South Island: turkise søer, teltslagning i regnskoven og bjergbestigere uden ben

I lejet autocamper brugte vi to måneder på New Zealands sydø. Dagene gik med store naturoplevelser i meget varieret terræn. Vi både havde god tid og tog os god tid. Kørte ud i det blå og lod en

blanding af mavefornemmelser, smukke spontane udsigter, børnenes dagsform og guidebøgernes anbefalinger definere dagens mål. Dagene gik med vandring og topture til alskens kendte og ukendte bjerge. O pakkede egen tursæk og havde helt styr på hvad han ville få brug for på hhv. kajakture, vandreture og topture.

På køredage hvor vi ville nå et stykke – de max 4 timer fordelt over hele dagen børnene gad at sidde fastspændt på bagsædet – var selve køreturen faktisk ofte også en storslået naturoplevelse, og på kort tid oplevede vi både regnskov, hede, gletchere, hav, floder etc. Da vi nåede Lake Tekapo blev vi så betagede at vi lige blev nødt til at stoppe og fotografere lidt, spise lidt frokost, tage en enkelt overnatning og en enkelt gåtur, og en overnatning mere. Og fire dage senere var vi endelig klar til at forlade den uendeligt smukke funklende fantastiske turkise søs bredder. Tiden var vores og vejen var åben. Denne følelse er bestemt noget, vi har for søgt at tage med hjem i børnefamilietrummerummen.

I Fiordland Nationalpark på en vestkyst der på mange måder ligner den norske med dybe fjorde, høje stejle tinder og rigt fugleliv blev vi sejlet over en flod af en ældre herre ved navn Rob, og da vi havde vinket farvel til ham, var vi pludselig alene i regnskoven. Alene med fantails (små fugle med vif-

teformede halefjer) og firben i en skov så tæt, at man ikke kunne afvige fra stierne uden at blive fanget og uløseligt bagbundet af lianer. Efter en dagsvandring slog vi lejr på en strand ved flodbredden, da det ikke var muligt at finde en stor nok vegetationstom plet nogen steder i skoven til vores tremandstelt. S kiggede på, mens vi fik opsat vores lille grønne hjem, og vi glædede os alle til aftenens drytech måltid. Og på denne rejse måtte mor og far erkende at readymade babymad faktisk har sine fordele på friluftstur, hvor én forælder bærer for 3-4 personer.

Efter, lidt senere, at have tilbragt en lille uge i Mount Cook National Park besøgte vi Sir Edmund Hillarys Alpine Centre og kunne her opleve både hans 1. bestigning af Mount Everest, hans traktortur mod Sydpolen, og hvad O nok aldrig vil glemme: modeller af dukker, der havde mistet deres arme og ben i forfrysningsulykker i forsøget på at nå toppen af verdens højeste bjerg. Dette har sidenhen affødt en lang række gode snakke om sikkerhed i friluftslivet, som man åbenbart sagtens kan have med et menneske på 4½.

North Island: Vulkaner, glow worms og masser af kajak

Den eneste aftale vi havde på hele vores New Zealand tur var en fægebillet til en afgang mellem sydøen og nordøen. Det var rart at kunne være totalt offline uden kontakt til

omverdenen og viden om hvad diverse naturkatastrofer, præsidenter og terrorister gik og foretog sig, og det var en næsten for voldsom stressfaktor at skulle forholde sig til at køre autocamperen om bord på en færge på et helt specifikt tidspunkt. På nordøen tilbragte vi en god måned, besøgte et vennepar der lever som fårefarmere og lod os fascinere af caving (ture ind i, rapellinger, svømning i klippehuler og underjordiske gange med pandelamper, klatreudstyr m.m.) og SUP (stand up paddling) – og ellers masser af kajak. Både soloture til forældre med behov for afbræk, og ture med O, der efterhånden fik god roteknic og smag for det.

I de fleste grotter kunne man være heldig at opleve glow worms - kødædende orme hvis bagkrop kunne aktiveres med lys og tiltrække fluer og andre flyvende insekter som intetanende blev føde for det hopetal af orme, der levede i lofterne på de fugtige grotter. I menneskeøjnene mindede ormene mest af alt om en fantastisk vinterstjernehimme, hvor himlen nærmest omslutter én på alle sider. Oplevelser med disse stjernetæpper af lysende orme er noget af det, der sidder stærkest indprintet på nethinden her mange måneder efter turen.

Da New Zealand befinder sig på flere forskellige kontinentalplader, har vi haft rig mulighed for at opleve vulkaner, varme kilder, geysere og svovllugtende boblende mudderpøle. For en dreng i børnehaveralderen er vulkaner og lava det fedeste der findes. Og pludselig blev synet af den aktive vulkan Mount Rupearu til en levende kundskabskilde der gør, at vi så sent som i dag har talt om pladetektonik ved middagbordet.

Friluftsliv i blodet og jord under neglene

For os som forældre er det utrolig vigtigt at vores børn socialiseres tidligt ind i friluftslivet. Derfor bruges der megen tid på at være i skoven, ved havet og bare udendørs hver uge. Ferier bruges gerne på fjeldet eller på vandet, og vi forsøger at lade vores børn få så mange naturoplevelser som muligt. Men samtidig med andre vigtige udviklingsfokuser, der også ligger børneforældre meget på sinde - vi husker at have fokus på at svømme, at cykle, at være kreative - bare gerne med naturen som ramme.

Efter O er kommet hjem i sin børnehav, er han blevet et mere modent og livsklogt lille væsen. Hans pædagoger snig-inviterer ham med på skovture med alle børnegruppeinddelingerne, hvorved han kommer i skoven ganske ofte fordi »han bidrager så meget til vores ture«, og han »har så mange ideer og tricks han lærer de andre børn«, og »han er nærmest sådan en lille mini friluftslivsleder«. Og så bliver hans forældre jo så stolte!

At rejse med små børn - ville I gøre det igen?

Mange steder blev vi mødt med »oh, you certainly have your hands full« når vi bevægede os rundt med rygsække, en baby på maven

i bæresele og en anden i hånden. Og det havde vi skam også. Men jo ikke fuldere, end hvis vi havde valgt at blive hjemme og lade eventyret forblive en drøm, siger vi tit til hinanden.

Den store hvide monstertruck (som autocamperen hurtigt blev døbt af O) og det lille grønne telt, var vores hjem i hver en afkrog af New Zealand. Det var trygt og nemt at have få kendte baser og utrolig handy at kunne nøjes med at flytte oplevelsesrum men ikke seng hver dag. S og O er kommet rigtig godt i gang med at være søskende, og S forgyder O og kopierer alt hvad han gør, en udvikling vi fornemmer er sket hurtigere, fordi de har brugt alle deres vågne timer sammen i nogle meget intense familiemåneder, end hvis O bare havde bibeholdt sin børnehavehverdag.

Mange har spurgt til, hvad vi fik ud af vores familieeventyr og om vi ville gøre det igen en anden gang. OM VI VILLE. Gerne både på samme måde og på en langt mere økonomisk rentabel vis. Det bedste ved vores familie-friluftseventyr var nemlig hverken New Zealand eller den lejede autocamper, men derimod tiden sammen og muligheden for at være offline fra verden. Så hvis du sidder der med drømmen i maven, så er det bare at slippe den fri – god tur ;o).

NÅR LIVET HAR BRUG FOR EVENTYR

Af Tejs Møller

Nye forsyninger af høns ankommer til flodprammens tag.

Af og til bliver det bare for kedeligt herhjemme. Der skal ske noget andet, der er brug for noget nyt. Så er det atter blevet tid til et eventyr. Og det viser sig, at det ikke kun er for at have det sjovt, men at det rækker langt ind i selve roden af tilværelsen.

'Vil du bade i floden?'

'Ja, det vil jeg da gerne'.

'Helt fint. Bare hold godt øje.'

Sidst jeg havde en turist med herude, var han så heldig, at der tilfældigvis kom en jæger ned ad floden i sin kano, og som lige præcis nåede at skyde den anakonda, som ellers havde udset sig en 'eksotisk morgenmad', siger Don Victor med et

lille smil, der ikke overdøver alvorren i hans budskab.

Det bliver en hurtig dukkert. Forfriskende, trods det mudderbrune vand, men ikke videre afslappende. For selvfølgelig skal jeg i vandet. Det bliver aldrig rigtig et spørgsmål. Dumdristigt? Ja, det kan man vel sige. Men det er måske hele denne tur til Amazonas.

Jeg er på eventyr, og eventyret er både vejen og målet. Nu har det bragt mig nogle timers motorkanosejads op ad floden Amacayacu, der er en lille biflod til Rio Amazonas i den colombianske del af den nærmest endeløst store regnskov.

Det har været lidt af et eventyr blot at nå hertil. Efter at have surfet bølger ved stillehavskysten i Ecua-

dor var der brug for at komme længere væk fra alfarvej. Siden jeg sidst var på disse kanter seks år tidligere, har jeg haft et stort ønske om at besøge den, for mig, mest sagnomspundne skov i verden. Det er der mange måder at gøre på, og skoven er blevet væsentligt mere let tilgængelig end for bare få år siden. Jeg har mødt mange turister på korte ture, der flyver til én af de større byer, har tre dages guidet tur, og flyver ud igen. Det tiltaler ikke rigtig mig. På en eller anden måde er det bare ikke eventyr i min optik.

En plan former sig

Jeg starter Amazonasdelen af min rejse i Quito, Ecuadors hovedstad. Det eneste jeg i udgangspunktet

ved er, at jeg om halvanden måned skal være i Colombia. Så hvordan kommer jeg på den mest spændende måde derhen? Jeg ser på kort; 'De floder hænger sammen, kan jeg se. Mon det kan lade sig gøre at rejse ad vandvejen fra Ecuador gennem Peru til Colombia?' Før jeg ved af det har jeg lagt en plan. Hvis jeg skal gøre noget skal det gøres ordentligt, og derfor ender planen med at se således ud: Jeg rejser gennem Andesbjergene til området omkring Ecuadors fjerde højeste vulkan Antisana, der hæver sig med sine 5.704 meter over havet. Gletcherne på Antisana er udspringet til floden Rio Napo, der strækker sig 1075 kilometer gennem højalpine bjerglandskaaber, subtropiske skrån timer og tropisk regnskov, inden den til sidst løber ud i Rio Amazonas i hjertet af verden største regnskov. Hvis jeg når så langt, burde det ikke være så svært at komme til den sydligste udpost i Colombia, hvorfra jeg kan komme tilbage til den mere civiliserede del af landet.

'Det er da en meget god plan', tænker jeg. Interessant er det, hvordan den nu bliver et mål, jeg forfølger ihærdigt på hele resten af min fem måneder lange rejse i det nordlige Sydamerika. Og det er jo egentligt spøjst hvordan en idé, der opstår ud af det blå, pludselig fylder al min tid og opmærksomhed. Jeg bruger enorme mængder energi, og udsætter mig selv for en god portion risici for at nå dette mål, der i princippet er fuldstændig ligegyldigt. Måske er det netop essencen og grunden til, at jeg holder så meget af eventyret. At gøre noget ligegyldigt og forsvinde fuldstændig ind i dét. Helt som da jeg legede som barn, bare i lidt større skala. Måske er dét grunden til, at jeg har gået gennem besværet med at søge

orlov fra min stilling som underviser, har lejet min bolig ud og har sloges med alverdens bureaukrati. Blot så jeg kan være her og foretage mig noget ligegyldigt. Det sætter livet i perspektiv. Hvor vigtigt er det egentligt, det jeg går og bruger så megen tid på, derhjemme i hverdagen? Er det blot en kulturel konstruktion der fortæller mig, at det er vigtigt? Er store dele af hverdagslivet i bund og grund lige så ligegyldigt som dette eventyr?

Hårdt arbejde

Det er hårdt arbejde at være på den her rejse, det skal der ikke herske tvivl om. En hospitalsindlæggelse, massiv regntid og usikre ture i små vakkelvorne kanoer. En vandring hvor min bevæbnede følgesvend begynder at fortælle om sin kriminelle fortid, da skoven har lukket sig tæt omkring os. Båden, der kun går en gang om ugen, er lige sejlet da jeg kommer frem. Fire døgn på en flodpram med høns, svin og en kæmpe tyr som nærmeste naboer

til hængekøjen. Vandreture hvor jeg nøje følger den rute jeg har fået udstukket, og alligevel finder mig stående i vand til hoften – midt på stien. Da jeg selv må banke en gnaven grænsevagt op fra hans middagslur for at få stemplet mit pas, og det koster et par dages uvished om min juridiske situation. Med andre ord: alt er lige som det skal være – jeg kunne ikke have ønsket mig det bedre. For det er under de udfordrende omstændigheder, at jeg virkelig oplever noget. Alt det jeg ikke havde fået med fra kanten af en swimmingpool.

Det handler for mig meget om at opleve autenticiteten. Hvordan er livet hos skovens folk? De, der gennem årtusinder har levet i denne skov og, modsat de fleste af os, fortsat gør det. At opleve hvordan de bevæger sig i naturen. Behændige regnskovens øvrige dyr, og med en fuldstændig fantastisk viden om hvor og hvordan de finder hvad de har brug for. Den mindste lyd i det fjerne, og så drejer vi en i retning

Kanoen er den primære transportform på floderne i Amazonas

der slet ikke giver mening for mig. Kort tid senere render vi på en 200 kg tung tapir i skovbunden. De ser og hører så meget, som jeg slet ikke ænser. Også kulturen er enormt spændende at udforske. At opleve de små simple landsbyer, når alle indbyggerne mødes hver eneste eftermiddag for at lege. At lære at forstå symbolikken i deres klæde- dragter. Der gemmer sig så uendelig megen viden og indsigt herude, når jeg først har lagt en god afstand til den slagne turistrute.

Og nu er jeg som sagt havnet langt oppe af en biflod, hos en indiansk bedstefar ved navn Don Victor. Fra hans lille landsby er vi sejlet videre op ad floden for at komme væk fra selv den sidste udpost af civilisation. 'I dag skal vi drikke Yagé, for at lære af skoven', siger Victor. Yagé (udtales; jarhæi) er en te brygget på forskellige planter fra skoven. Dens brug går flere tusinde år tilbage, og knytter sig hovedsageligt til behandling af diverse sygdomme, men altså også til selvindsigt og kontakt med naturen. 'Selvfølgelig skal vi det', tænker jeg – 'det er en del af eventyret'. For mig giver det god mening. Sådan har man gjort her længe før Harald Blåtand lod danerne kristne derhjemme hvor jeg kommer fra. Her er en, for mig, ny måde at lære på. Den foregår ikke foran en tavle, og end ikke med en friluftslivsvejleder på tur i bøgeskoven. Det er direkte fra skoven til mig. Jeg synes det er fantastisk spændende. Ikke at det på nogen måde er bedre end hvordan vi gør derhjemme, blot at det er interessant med en helt anderledes tilgang til læring – og måske til livet generelt.

Nok af hverdag

Derhjemme kan det bare blive nok hverdag, af og til. Jeg bliver træt

af det. Ensformigheden, normaliteten, konformiteten. Så er der 14 dages ferie, men jeg når jo knap nok af sted før jeg skal hjem igen. Og blot få dage efter hjemkomsten synes ferien som en fjern drøm. Når jeg drager på eventyr skal jeg have god tid. Helst i nærheden af et halvt år. Uforudsigeligheden er nemlig en stor del af eventyret. Det er gerne alt det jeg ikke havde forudset, som ender med at være det mest spændende og lærerige.

'Hvad er så udbyttet af sådan en tur?' vil vores målorienterede samfund nok spørge. Jo, det er for eksempel, at den hverdag jeg nærmest er flygtet fra, pludselig synes meget tiltrækkende. Efter nogle måneder i små røgfyldte lerhytter, nætter i hængekøje og krokodille og flodfisk på menuen tre gange dagligt, så er tanken om et køleskab, en ren seng og et varmt bad mere end tiltrækkende. Det går op for mig, hvor meget jeg faktisk sætter pris på min hverdag. Hvor privilegeret jeg er, at leve så komfortabelt som jeg gør. Og trygheden, der til tider synes mig kvælende hjemme i andedammen, virker pludselig meget tiltrængt når jeg i lang tid ikke har kunne bevæge mig uden for stien på egen hånd, af frygt for at blive ædt.

'Hvornår stopper det?', fornemmer jeg jævnlige i stemningen hos min mor. Hun ønskede nok, at jeg havde fulgt standardopskriften, og det var blevet ved en tre måneders rejse i Sydøstasien efter gymnasiet, og jeg herefter var faldet til ro på min plads i samfundet. Men sådan gik det bare ikke. Post-gymnasie-rejsen satte gang i noget, der indtil videre ikke har været til at stoppe. Størstedelen af mine år i tyverne brugte jeg udenfor Danmarks grænser. På rygsækrejser, som snowboard-

bums og gennem friluftsstudie i Norge. Og hele vejen igennem var det eventyret der drev mig. Menneskets iboende nysgerrighed. Jeg fascineres enormt, når jeg hører arkæologiske beskrivelser af, hvordan man har fundet forhistoriske lejrpladser mærkværdige steder i landskabet, hvor der ikke er kilder til hverken føde eller andre livsnødvendigheder. Det bedste bud på en årsagsforklaring er, at det var nysgerrigheden, eventyrlysten og fascinationen af deres omverden, der drev dem til de ofte farefulde egne.

Måske handler det om en søgen efter mening. Det er nu alligevel en underfundig planet vi bor på, og jeg kunne slet ikke forestille mig at leve et liv her uden at opleve den, og tage den ind så meget som muligt. For mig giver dét mening. Selve oplevelsen. 'Vejen er målet', som vi siger i friluftslivet, og det gør sig i høj grad gældende i denne type af eventyr. Det vækker min fascination for verden, og giver mig endnu mere lyst på livet. Og i sidste ende et ønske om at dele alt det smukke. At udbrede kendskabet til, hvor fantastisk heldige vi er, og en forståelse for, at vi også skal passe på det vi har, så de der kommer efter os kan få lige så store oplevelser. Eventyret er vel selve årsagen til, at jeg lever det liv jeg gør, og at jeg i dag arbejder professionelt med friluftsliv.

NYTÅRSKUR

Julemødet er blevet forvandlet til en nytårskur. Nærmere information bliver annonceret i vores facebookgruppe "Foreningen Dansk Friluftsliv".

Afsender:
Jesper Lind Nielsen
Niels Finsens Vej 5
5700 Svendborg

